

УДК 930.2:[793.3.072.2:39](477)"19"(092)

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vas.27.2025.353-369>

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ, МИСТЕЦТВОЗНАВЧА ТА ЕТНОЛОГІЧНА СПАДЩИНА РОМАНА ГАРАСИМЧУКА (1900–1976): ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД

Валентин ЛЯШЕНКО

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8647-8884>

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра режисури та хореографії,
вул. Валова, 18, Львів, Україна, 79008
e-mail: Valentyn.Liashenko@lnu.edu.ua*

Уперше комплексно проаналізовано історіографію дослідження життєвого шляху та наукової спадщини етнолога та мистецтвознавця Романа Гарасимчука (1900–1976) упродовж 90-х – початку 2020-х років, оскільки без цього важко уявити як подальші спеціальні дослідження про цю видатну постать української науки, так і використання у сучасних наукових працях її значного фактичного та теоретичного матеріалу (передусім на ниві дослідження народних танців українців). *Мета роботи* – визначити комплексний аналіз спеціальних наукових статей, монографій та енциклопедичних видань, де подано інформацію про постать Р. Гарасимчука, його наукову спадщину або матеріали про нього, інтегровані до ширшої наукової проблематики. *Формування завдання дослідження*. На основі проведеного комплексного аналізу наукових публікацій визначено конкретні етапи у дослідженні біографії та наукового доробку вченого на ниві етнології та мистецтвознавства, чинники, які сприяли зростанню зацікавленням непересічною особистістю у середовищі сучасних українських науковців різного профілю. Проаналізовано стан вивчення окремих етапів та сторінок життєвого шляху Р. Гарасимчука та різних напрямів його наукових зацікавлень. *Методологія дослідження* ґрунтується на використанні принципів об'єктивності, комплексності та історизму під час аналізу публікацій, з'ясуванні деяких чинників, виділенні конкретних тенденцій, а також порівняльно-типологічного методу та методу компонентного аналізу для виділення подальших перспектив та конкретних завдань в дослідженні біографії та наукового спадку вченого. *Наукова новизна роботи* полягає у тому, що виділено три важливі етапи для повернення імені вченого та його наукової спадщини в сучасну українську науку, з'ясовано чинники, наявність яких визначила можливість такого розвитку. Показано, що найбільш докладну характеристику його біографії подано у статтях Х. Маковецької, Р. Кирчіва та С. Павлюка. Попри широкий спектр наукових зацікавлень ученого, головне місце в його наукових студіях відведено народним танцям; відповідно, увагу сучасних дослідників найбільшою мірою зосереджено саме на цьому аспекті його наукової спадщини. З-поміж праць, де матеріали Р. Гарасимчука про народні танці використовують як цінне джерело для компаративістських студій, передусім виділено монографію А. Нагачевського про побутові танці українців Канади та праці Н. Марусик. Засвідчено, що комплексне використання наукової спадщини Р. Гарасимчука в сучасних наукових студіях неможливе

без комплексного дослідження його життєвого шляху та наукової спадщини. На основі детальної характеристики історіографії окреслено першочергові завдання для вивчення його життєвого шляху та наукової спадщини, в підсумку яких передбачено підготовку комплексного монографічного дослідження.

Ключові слова: хореографічна культура, народні танці, Роман Гарасимчук, етнологія, мистецтвознавство, історіографія, біографістика.

Постановка проблеми. Упродовж 30–1960-х років ХХ ст. одним із нечисленних професійних дослідників народних танців українців був етнолог та мистецтвознавець Роман Гарасимчук. Його становлення та діяльність як професійного вченого пов'язано з низкою провідних освітніх та наукових осередків Львова зазначеного періоду: кафедри етнології Університету Яна Казимира у Львові та Етнологічного інституту при ній, Етнографічної комісії та Культурно-історичного музею Наукового товариства імені Тараса Шевченка в умовах польської окупації Галичини (в цей період він захистив докторську роботу та опублікував польською мовою монографію про гуцульські танці [32], яка досі є його найвідомішою працею), а згодом з Державним етнографічним музеєм (1940–1944, 1948–1951), Державним музеєм художньої промисловості (далі – ДМХП) (1945–1947), Львівським відділом Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР (1946–1948), Інститутом суспільних наук АН УРСР (далі – ІСН; нині – Інститут українознавства НАН України ім. І. Крип'якевича) (1951–1955), Українським державним музеєм етнографії та художнього промислу АН УРСР (далі – УДМЄХП) (1955–1970). У період радянської та німецької окупації він був залучений до реалізації низки знакових наукових проєктів (передусім “Атласу матеріальної культури західних областей України”, оскільки був автором цього проєкту). У 1957 р. Р. Гарасимчук захистив кандидатську дисертацію з мистецтвознавства на тему “Розвиток народного хореографічного мистецтва радянського Прикарпаття. Дослідження гуцульських танців” через відсутність у радянський період офіційного визнання докторського наукового ступеня, здобутого в умовах міжвоєнної Польщі. Надалі він працював над комплексним дослідженням про народні танці українців Карпат, яке планував захистити як докторську дисертацію, проте з різних суб'єктивних причин Р. Гарасимчуку не вдалося реалізувати цей задум, а основна частина унікальних для української науки досліджень вченого 50–60-х років ХХ ст. про танці гуцулів, бойків, лемків, мешканців Західного Поділля (Тернопільщини) та рівнинної частини Львівщини залишилися у рукописах. Саме останній момент значною мірою зумовив те, що впродовж 50–80-х років не було жодної спеціальної публікації про біографію та наукову спадщину Р. Гарасимчука. Фрагментарні згадки про нього впродовж радянського періоду наявні лише в поодиноких історіографічних працях та звітах про роботу згаданих львівських осередків.

Не знайдемо згадок про нього й у переважній більшості довідкових та енциклопедичних видань радянського періоду, в окремих історіографічних працях. Його імені не знайдемо в жодному з радянських енциклопедичних та довідникових видань, за винятком хіба що бібліографічного покажчика

публікацій науковців тодішнього УДМEXП (1975), де наявні короткі відомості про його працю в музеї на посаді завідувача відділу мистецтва, захист кандидатської дисертації та перелік наукових публікацій за той період (12 позицій) [2, с. 62–64, 91].

Формування завдання дослідження. На основі проведеного комплексного аналізу наукових публікацій про Р. Гарасимчука визначено конкретні етапи у дослідженні біографії та наукової спадщини вченого на ниві етнології та мистецтвознавства, а також чинники, у межах дії яких простежується зростання зацікавлення цією непересічною особистістю у середовищі сучасних українських науковців різного профілю. Проаналізовано стан вивчення окремих етапів та сторінок життєвого шляху Р. Гарасимчука, а також різних напрямів його наукових зацікавлень.

Методологія дослідження ґрунтується на використанні принципів об'єктивності, комплексності та історизму під час аналізу публікацій, з'ясуванні деяких чинників, виділенні певних тенденцій, а також методів – порівняльно-типологічному та компонентного аналізу – для виділення подальших перспектив та конкретних завдань у дослідженні біографії та наукового спадку вченого.

Виклад основного матеріалу. Перший етап повернення імені Р. Гарасимчука окреслено раннім періодом незалежності України, впродовж якого відомості про унікального дослідника епізодично введено до наукового дискурсу, а його опубліковані та рукописні матеріали – використовувалися в народознавчих студіях. Саме на початку 90-х років минулого століття львівська дослідниця Л. Сабан опублікувала кілька розвідок методологічного характеру, де обґрунтувала завдання комплексного дослідження народного танцю як цілісної системи з трьома основними складовими (пластика, музика та слово). У своїх працях вона використовувала як теоретичні напрацювання Р. Гарасимчука, так і зібраний ним багатий фактичний матеріал [24; 25].

Окремою групою варто виділити сучасні публікації, в яких рукописні та опубліковані матеріали Р. Гарасимчука використовують суто як надійне джерело для порівняльних студій. Тут передусім треба виокремити низку публікацій сучасного канадського ученого українського походження А. Нагачевського. Матеріали в підрадянській Україні він збирав ще в 80–81 рр. за сприяння Товариства “Україна”, коли навчався за стипендією програмою на кафедрі хореографії Київського інституту культури. Проте тоді йому не дозволили вивчати архівні фонди народознавчих осередків, ні тим більше проводити польові дослідження. Натомість на основі спілкування з К. Василенком у Києві та Б. Медвідським у Канаді він визначився із темою своєї магістерської роботи “Первісні форми побутових танців українців Смокі-Лейк (Альберта) та Сван Плейн (Саскачеван)”, яку успішно захистив 1985 р. в рамках Програми українського фольклору¹ на відділі славістичних та східноєвропейських студій при Альбертському університеті (м. Едмонтон, Канада). У ній автор спробував показати зв'язки канадських українців з

¹ У Канаді це поняття трактують значно ширше, ніж в українській науці, та, крім усної народної творчості, охоплює ще й традиційну матеріальну та духовну культуру.

етнічною Батьківщиною крізь призму комплексного аналізу репертуару побутуючих у двох поселеннях близько 50-ти танців, 32 з яких були привезені першими емігрантами ще з піддавстрійської України, а решту засвоїли вже у новій країні. Тоді з порівняльною метою молодий дослідник використав низку публікацій про українські народні танці, зокрема польськомовну монографію Р. Гарасимчука про гуцульські хореографічні форми. Згодом 1991 р. у тому ж університеті він захистив докторську дисертацію на тему “Коломийки. Мінливість та різноманітність канадського українського танцю” (англ. мовою; 764 с.) [20, с. 15–17].

Після відновлення незалежності України А. Нагачевський ще неодноразово відвідував історичну Батьківщину, де взяв участь у кількох експедиціях західноукраїнськими теренами зі співробітниками Інституту народознавства НАН України (1992), а згодом із Л. Сабан (1992 та 1995). В цей період хореолог ґрунтовно ознайомився в архіві згаданого інституту з рукописами праць Р. Гарасимчука про танці лемків, жителів Львівщини та Західного Поділля [20, с. 17]. 2001 р. у Києві опублікували монографію А. Нагачевського “Побутові танці канадських українців” [20], в основу якої було покладено його магістерську роботу. Щоправда, останню він доповнив окремими новими порівняльними матеріалами, передусім почерпнутими з рукописних праць Р. Гарасимчука про народні танці Львівщини та Західного Поділля, що значно збагатило зміст роботи. В зазначеній книзі бачимо й оглядову характеристику опублікованого на той момент та збереженого в архіві наукового доробку В. Гарасимчука [20, с. 36–38], яку канадський фахівець завершив твердженням, що *“завдяки науковому рівню, насиченості деталями та історичними коментарями, роботи Р. Гарасимчука є дуже цінним джерелом для порівняння танцювальних форм у Західній Канаді”* [20, с. 38].

Про наступний етап повернення його імені в українську науку можемо стверджувати 2000 р., коли з нагоди 100-літнього ювілею з дня народження вченого науковці Інституту народознавства НАН України (прямого спадкоємця УДМЄХП) вирішили присвятити його пам’яті останній номер друкованого органу інституту – “Народознавчих зошитів”, де було вміщено кілька вагомих матеріалів із характеристикою його біографії та наукової спадщини.

Невеликий біографічний нарис на основі особової справи вченого в архіві інституту та окремих власних спогадів підготував молодший колега Р. Гарасимчука – Микола Моздир (1928–2018) [19]. Автор подав короткі відомості про навчання майбутнього хореолога в консерваторії та університеті, його взаємини з Іваном Крип’якевичем. Чи не вперше М. Моздир сформулював тезу, що за повоєнне десятиліття дослідник народних танців вимушено змінив п’ять посад в чотирьох установах, яку згодом повторила низка інших авторів (щоправда, по-перше, назви окремих установ подано не зовсім коректно, по-друге, потребують уточнення на основі відповідних наказів керівників зазначених інституцій періоди, впродовж яких Р. Гарасимчук там працював). Також автор проаналізував окремі документи з особової справи вченого (насамперед відгук І. Крип’якевича на його праці про традиційну культуру гуцулів та поліщуків), виокремив на його *“синтетичний підхід до вивчення явищ української культури”*, який свого часу був характерний і для видатного мистецтвознавця першої чверті

XX ст. Д. Щербаківського (1877–1927); окреслив широчінь його наукових інтересів у 50–60-х роках XX ст., констатувавши, що їхньою “душею” залишалася народна хореографія. Наприкінці ж статті ще поділився окремими спогадами про спільну працю з Р. Гарасимчуком на відділі народного мистецтва УДМХП упродовж 1960–1962 рр. З-поміж недоліків цієї публікації відмітимо те, що на основі автобіографій Р. Гарасимчука другої половини 40-х – початку 50-х повоєнних років М. Моздир згадав про його кількомісячну службу в австрійському війську 1918 р. [19, с. 308], якої насправді не було, адже дослідник народних танців навмисне вказав цей недостовірний факт, щоб приховати від радянського режиму свою службу у лавах УГА в 1918–1919 рр.

Значно більшу наукову вагу становить ґрунтовна стаття близької родички Р. Гарасимчука – Христини Маковецької, яка в той час працювала художником-реставратором Національного музею у Львові ім. Андрея Шептицького [15]. На основі використання матеріалів домашнього архіву вченого, окремих опублікованих праць, спогадів його племінника З. Паламаря зі США авторка доволі докладно змалювала основні віхи його біографії: сім'я та її роль у національному вихованні хлопця, формуванні його музикознавчих зацікавлень; навчання в університеті, взаємини з професором А. Фішером (1889–1943); діяльність на ниві дослідження та популяризації культурно-історичної спадщини наприкінці 30-х років минулого століття; досвід використання картографічного методу; його переїзд у с. Шутків на Любачівщині 1944 р. та репресії з боку польської комуністичної влади 1945 р.; підготовка “Атласу матеріальної культури західних областей України”; захист кандидатської дисертації та подальші студії над народними танцями; його діяльність як організатора та консультанта численних творчих колективів народної музики, пісні та танцю. Х. Маковецька спробувала окреслити весь спектр його наукових зацікавлень, головним пунктом якого однозначно визнала саме народні танці. Досі ця публікація залишається чи не єдиною, де хоча б згадано про діяльність Р. Гарасимчука у період німецької окупації, працю в ІСН у першій половині 50-х років XX ст., викладання у Львівському університеті в 1948–1953 рр. Водночас з-поміж інституцій, у яких працював мистецтвознавець, авторка не згадала про ДМХП. До статті було додано унікальний ілюстративний ряд: світлини з ріднею та різними моментами професійної діяльності вченого, оригінали документів та фрагменти публікацій.

Також сюди увійшли невеликі спогади професора Р. Кирчіва (1930–2018) про його кілька зустрічей із Р. Гарасимчуком: спершу під час написання колективної монографії з історії та культури західноукраїнських земель у 60-х роках, а згодом у середині 70-х років минулого століття із метою переконати вченого-пенсіонера допомогти підготувати до друку рукопис його праці про народні танці українців (на жаль, тоді ці спроби не дали бажаного результату) [11]. Свої спогади він підсумував тезою, що в невеселій історії дослідження Р. Гарасимчука про народні танці українців Карпат *“і сумна доля автора – українського інтелігента, вченого, унікального дослідника, який не зміг зреалізуватися в умовах тоталітарного більшовицького режиму”* [11, с. 1129], та вкотре закликав повернутися до наукової спадщини вченого. Зрештою, як побачимо далі, не знайшовши більше фахових ентузіастів, Роман

Федорович самотужки зробив дуже багато для повернення імені вченого в українську науку.

Також у ювілейному випуску “Народознавчих зошитів” було вміщено ще кілька цінних джерельних матеріалів про Р. Гарасимчука: збережений в його архіві проєкт створення у Львові скансену (1945 р.) (тут вчений був одним зі співавторів) [22]; відгуки та рецензії на його праці, написані впродовж 1956–1963 рр. авторитетними мистецтвознавцями та композиторами (О. Кульчицькою, А. Кос-Анатольським, М. Гембаровичем та П. Вірським) під час підготовки до друку його окремих книг про народні танці [23] (вони є цінним джерелом для вивчення історії та методології написання згаданих праць).

Лише на початку XXI ст. були опубліковані перші енциклопедичні статті про Р. Гарасимчука. Зокрема, 2002 р. у довідковому виданні П. Арсенича (1934–2017) та І. Пелипейка (1928–2006) “Дослідники та краєзнавці Гуцульщини” бачимо короткі відомості про Р. Гарасимчука як автора двох праць про полонинське господарство та гуцульські танці кінця 30-х років, щоправда, тут він зазначений як “польський етнограф” [1, с. 55].

Натомість на високому фаховому рівні написано ще дві статті авторства професора Р. Кирчіва, що були вміщені в “Енциклопедії сучасної України” [10] та “Малій енциклопедії українського народознавства” [9]. Зокрема, в останній автор більше зосередив увагу на різних аспектах наукової діяльності вченого, проєктах, до реалізації яких він був залучений. Щоправда, в обох статтях нічого не згадано про діяльність Р. Гарасимчука в період німецької окупації та працю в ІСН.

Ще одну статтю виявлено в “Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка”, де Р. Тарнавський та І. Гілевич на основі архівних матеріалів згадали про те, що він упродовж 1950–1953 рр. за сумісництвом викладав етнографію студентам географічного факультету Франкового університету. Водночас автори під впливом автобіографії вченого та вже згаданої статті М. Моздира помилково приписали йому службу в австрійській армії та УГА [6].

Третім етапом повернення імені Р. Гарасимчука та його спадщини в українську науку, на наше глибоке переконання, варто вважати 2008 рік, коли нарешті були опубліковані окремим виданням у двох книгах його дослідження про народні танці гуцулів, бойків та лемків, які видавці цілком слушно об’єднали загальною назвою “Народні танці українців Карпат” [3; 4]. До цього процесу було залучено кілька осіб, проте цілком можемо погодитись із влучним висловом Оксани Сапеляк, що саме професор Р. Кирчів “*вдихнув життя у поховані в архівах знамениті рукописи*” Р. Гарасимчука [26, с. 27]. У додатках до другої книги з видання 2000 р. було передруковано праці Х. Маковецької [4, с. 288–307], М. Моздира [4, с. 308–313], Р. Кирчіва [4, с. 313–315], а також згадані відгуки та рецензії на роботи вченого [4, с. 280–287].

Проте у контексті нашого дослідження на особливу увагу заслуговує вступна стаття до першої книги цього видання, авторства професора Р. Кирчіва та багаторічного директора Інституту народознавства НАН України академіка Степана Павлюка [21]. Вона стала знаковою позицією на ниві дослідження біографії та наукової спадщини Р. Гарасимчука, оскільки перед її авторами

стояло завдання не лише змалювати основні віхи біографії та наукової спадщини вченого, ширину його наукових зацікавлень, вагомий внесок у дослідження народних танців українців, а й показати вплив радянської системи на зміст та долю праці, а таким чином і складний процес підготовки її до друку вже у наш час. З-поміж нових аспектів цієї вступної статті відзначимо спробу простежити, як упродовж 50-60-х років XX ст. відбулося розширення ареалу його дослідження як в Гуцульщини, так і сусідніх Бойківщини та Лемківщини, а згодом і рівнинних теренів Галичини; згадки про спроби опублікувати працю про народні танці українців Карпат ще за життя вченого (це запропонували вченому, що в той час вже кілька років був на пенсії) та вже після його смерті (тоді спеціально для цього навіть наймали окрему особу з вищою музичною освітою й деякими зацікавленнями народною танцювальною культурою, проте її кількарічна праця не дала бажаного результату); докладний опис рукописів з фондів інститутського архіву, на основі яких було підготовлено до друку праці Р. Гарасимчука про гуцульські, бойківські та лемківські танці (щоправда, навмисно не вказали їхні архівні номери; спроба подивитися на працю Р. Гарасимчука з погляду представлених у ній цінних та повчальних загальнонаукових методологічних та народознавчо-пізнавальних характеристик. Ось як, наприклад, Р. Кирчів та С. Павлюк змалювали процес доопрацювання праці в 50–60-х роках в умовах тиску офіційної радянської ідеології на окремі тези та ідеї, що їх Р. Гарасимчук був змушений подати у тексті, однак, попри це, попри це вони справедливо констатують: *“Однак через такі різні кон’юнктурні моменти, що були даниною винятково складному для української гуманітарної науки часу, вчений намагався зберегти діловий дослідницький характер своєї праці – як у самому масиві представленого фактичного матеріалу, так і в його аналітичній інтерпретації. Навіть там, де розглядаються нові танці й різні сюжетні хореографічні композиції на теми щасливого радянського життя трудящих Прикарпаття (“Розцвітають у нас колгоспи”, “Гуцулка на царинці”, “Ой, як радісно нам стало” і т. ін.), дослідник робить наголос передусім на аналізі традиційної основи і типових народних елементів цих композицій. І, по-друге, вказуючи, що останні є продукцією головно гуртків художньої самодіяльності при державних закладах культури і професійних колективів, він, хоч і не говорить це прямим текстом, але виразно підводить читача до думки, що ця новотворчість – не народного походження, а складова офіційної пропагандистської мас-культури”* [21, с. 23].

Наприкінці вступної статті автори ще раз акцентували увагу на тому, що у зв’язку зі значною науковою цінністю матеріалів Р. Гарасимчука чимало дослідників використовували у своїх наукових студіях його рукописні праці, проте не завжди належно відображали та документували ці звернення. Таким чином, вони вкотре хотіли підтвердити значну актуальність публікації праць Р. Гарасимчука про народні танці українців Карпат хоча б на початку XXI ст., тобто майже через півстоліття після їхнього написання. За висловом Р. Кирчіва та С. Павлюка, *“дане видання покликане об’єктивізувати дослідницьке фактологічне й інтерпретаційне багатство праць Р. Гарасимчука, дотепер обмежених архівними рамками, і ввести їх у широкий науковий обіг”* [21, с. 28].

Як побачимо далі, ці слова виявилися більш ніж пророчими. З іншого боку, на жаль, досі не реалізований висловлений згаданими авторами заклик – у найближчому майбутньому опублікувати ще дві збережені в архіві рукописні праці Р. Гарасимчука про народні танці українців Західного Поділля (Тернопільщина) та Львівщини (в кордонах області до 1959 р.)

Унаслідок публікації двотомної праці Р. Гарасимчука про народні танці українців Карпат 2008 р. його науковий доробок став значно доступнішим для сучасних дослідників фольклорної етнографії, мистецтвознавців та етнологів загалом, оскільки до цього 1939 р. його праці, передусім через мовний бар'єр, залишалися обмежено доступними. Тож у наступні роки знаходимо значно більше покликань на його доробок, його матеріали використовують з порівняльною метою, більш розгорнутими стали згадки про вченого у загальних публікаціях про стан дослідження відповідної ділянки традиційної культури українців.

На цьому фоні виділяється доробок викладачів кафедри Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника – хореографа Б. Стаська (1944–2015) та Н. Марусик. У 2010 р. вони опублікували навчально-методичний посібник “Роман Гарасимчук та його автентичні «Танці гуцульські»” [28]. У передмові автори подали коротку історіографію дослідження гуцульських танців, у якій особливе місце відвели Р. Гарасимчуку, згадали про дві його експедиції 1931 та 1932 рр. та монографію 1939 р. (однак не зазначили, що це дослідження було його докторською роботою), методику збору та способи фіксації польових матеріалів, окреслили окремі теоретичні погляди на дослідження побутових танців як явища традиційної культури, запропоновану ним класифікацію гуцульських танців (коломиїкові, козачкові та мішані), застосування картографічного методу. Через необізнаність поданих авторів на той момент із публікаціями Р. Гарасимчука 50–60-х років та з виданням 2008 р. автори посібника зазначили, що *“сучасні хореографи з осторогою відносяться до «Танців гуцульських». Це в першу чергу, викликано мовним бар'єром, адже ця праця видана польською мовою, а перекладів її до цього часу не існувало”* [28, с. 8]. Тож автори посібника вибірково переклали праці Р. Гарасимчука, здійснивши в ній деякі доповнення та коментарі. Ще одне важливе перетворення стосувалося того, що танцювальні кроки в посібнику Б. Стаська та Н. Марусик передали не за авторською методикою львівського вченого, а з використанням системи запису, розробленої В. Верховинцем, водночас зберігаючи умовні символи й позначення фігур та композицій. У післямові автори подали короткий огляд історіографії про Р. Гарасимчука, а з наявних праць про вченого згадали лише розвідку Б. Стасюка у конференційному збірнику наукових праць “Театральне і хореографічне мистецтво України в контексті світових соціокультурних процесів” (2006), оминувши увагою натомість дослідження львівських науковців.

Марусик Н. 2015 р. в окремій статті описала внесок двох видатних етнохореографів В. Авраменка та Р. Гарасимчука у дослідження та популяризацію народних танців Гуцульщини [16]. Перше, що привертає увагу читача, – це значний дисбаланс між наведеними нею фактами з біографії двох

діячів з явною перевагою на користь одного з них, життєвий шлях якого вже став предметом низки комплексних досліджень, що, на нашу думку, наочно підтверджує необхідність підготовки комплексного дослідження життєвого шляху та наукової спадщини Р. Гарасимчука. На основі публікації М. Моздира та Х. Маковецької (на жаль, із покликаннями на них у авторки чомусь були проблеми) Н. Марусик подала основні факти з біографії вченого, переповіла значну частину з передмови Р. Гарасимчука до польськокомовної монографії про гуцульські танці і подала розгорнуту характеристику матеріалів самої книги, згадала про окремі хореографічні форми з буковинської та закарпатської Гуцульщини, які Р. Гарасимчук зафіксував на початку 30-х років минулого століття на галицькій Гуцульщині. Натомість про дослідження 50–60-х років авторка обмежилася короткою згадкою, не обмовившись і словом про видання 2008 р., яке їй, очевидно, на той момент ще було невідомим. Також Н. Марусик проаналізувала вдалий досвід використання українськими хореографами матеріалів згаданої монографії 1939 р. як у 40–70-х роках (Я. Чуперчук), так і на початку XXI ст. (В. Шеремета, Ю. Скобель), а також досвід сучасних експедиційних записів окремих танців, що свого часу були докладно описані Р. Гарасимчуком, завдяки чому тепер чітко можна простежити певні трансформації.

Особливе місце Н. Марусик відвела збиральницькій роботі, методологіям та науковим результатам досліджень гуцульських народних танців Р. Гарасимчуком у кандидатській дисертації на тему “Гуцульська хореографія як складова національних мистецько-культурних процесів кінця XIX–XXI ст.” (2019) [17]. Тут авторка вже використала його видання 2008 р. і низку публікацій львівських вчених про життєвий шлях та наукову спадщину видатного мистецтвознавця. А порівняльний матеріал з його праць був одним із основних джерел частини розділів дисертації. Більше того, до кандидатської роботи у вигляді одного з додатків був поданий весь текст згаданого посібника 2010 р. Серед багатьох дослідників гуцульських танців авторка проаналізувала й творчий доробок Р. Гарасимчука [17, с. 45–46, 67–70, та ін.], однак багато згаданих тут аспектів його біографії та наукової спадщини часто подано без контексту. Бачимо тут й чимало некоректних тверджень (наприклад, “Але при безумовній науковій цінності даної праці Р. Гарасимчука, методика дослідження мала певні недоліки, на які звернули увагу І. Франко, В. Гнатюк, Ф. Колесса: безсистемність і неточність викладу дослідженого матеріалу, і, як наслідок, слабкість, недостатня аргументованість окремих висновків” [17, с. 39]).

Енциклопедичну статтю про вченого знаходимо в третьому томі фундаментального видання “Наукове товариство імені Шевченка: енциклопедія” [13]. О. Купчинський доволі докладно відтворив більшість етапів біографії Р. Гарасимчука з особливим акцентом на його співпрацю з НТШ, широко подав публікації вченого, зокрема галицькій періодиці 30-х років (поза його увагою залишилась хіба що монографія про гуцульські полонини у співавторстві з Вільгельмом Табором). У переліку літератури про вченого авторитетний енциклопедист згадав матеріали про Р. Гарасимчука в приватному архіві академіка І. Крип’якевича, які, щоправда, й досі не введено в

науковий обіг. Водночас поза увагою автора залишилась діяльність етнологів в роки німецької окупації Львова та випробування, що випали на долю його сім'ї в повоєнній Польщі, звідки вони були репатрійовані лише наприкінці 1945 р. Знаходимо окремі неточності й у низці інших тверджень О. Купчинського (наприклад, у переліку установ, у яких у повоєнне десятиліття працював учений).

У довіднику “Мистецтвознавці України” вміщено як додаток до монографії І. Матоліч з історії українського мистецтвознавства кінця ХІХ – початку ХХІ ст., серед кількох учених бачимо й статтю про Р. Гарасимчука [18, с. 210]. Щоправда, попри невеликий обсяг цієї біографіки, в ній непропорційно багато фактичних помилок, передусім неточно вказано академічні та музейні установи, в яких він проводив народознавчі дослідження (з тексту виходить, що упродовж 1935–1951 рр. етнохореограф нібито працював на різних посадах у Львівському історичному музеї), а з тематики наукових студій ученого зазначені лише етнографічний опис життя на полонинах та матеріальна культура гуцулів, проте жодним словом не згадано його внесок у вивчення народного танцю. Більше того, у поданому авторкою переліку українських учених, що захистили дисертаційні дослідження з різних напрямів мистецтвознавства упродовж 50–80-х років ХХ ст. Р. Гарасимчука, на жаль, немає [18, с. 41].

Луцька дослідниця Л. Косаковська у статті про проблемне поле дослідження засад української традиційної танцювальної культури у контексті практичного впровадження зачислила Р. Гарасимчука поряд з В. Верховинцем та В. Авраменком до “визначних українських хореографів” [12, с. 299], однак у поданій нею комплексній характеристиці його творчого доробку згадано монографії лише про гуцульські танці [12, с. 296].

Натомість досі бракує певних узагальнюючих чи компаративних досліджень про народні танці лемків та бойків, у яких би були систематизовані відповідні матеріали Р. Гарасимчука з пізнішими напрацюваннями українських та іноземних учених, оскільки наявні на цей момент публікації заповнюють цю важливу прогалину лише частково [8; 27; 31].

Важливі біографічні відомості про Р. Гарасимчука на основі передусім архівних матеріалів зібрано у монографії Р. Тарнавського про історію кафедри етнології Львівського університету [29, с. 13, 78–81, 99, 102–103, 149, 174–175], його докторській дисертації про народознавство у Львівському університеті наприкінці ХІХ – у першій половині ХХ ст. [30, с. 4, 36, 43, 82, 120, 150, 151, 156, 214, 242, 332, 334–336, 339, 351–352, 375–376, 389, 394, 395, 409, 414, 511, 532] та низці інших публікацій. Особливо докладно тут описано навчання вченого у Львівському університеті, захист ним робіт – магістерської “Коломийкові танці на Гуцульщині” (1935 р.) та докторської “Гуцульські танці” (1939),– співпрацю з професором А. Фішером та Етнологічним інститутом Львівського університету, постать етнологів як потенційного кандидата на посаду доцента кафедри фольклору та етнографії зазначено університету в роки першої більшовицької окупації.

З-поміж численних публікацій про етнографічне музейництво та діяльність етнографічної комісії Наукового товариства імені Шевченка у 30-х

роках, де згадано окремі аспекти діяльності Р. Гарасимчука у цих інституціях, виділимо праці професора М. Глушка (1955–2024) [7, с. 22, 27, 31, 38, 43] та В. Кушніра [14, с. 100–101, 106–107, 122, 136, 137, 152, 153], а важливі згадки про його працю в академічних та музейних інституціях Львова в 1945–1950 рр. наведено у дослідженнях І. Гілевича [5, с. 41, 43–45, 52].

Висновки. Можемо виділити три знакові події на шляху повернення Р. Гарасимчука у українську науку:

- відновлення незалежності нашої держави, що сприяло зростанню інтересу до народної культури, активізації польових досліджень та вивчення праць попередніх поколінь народознавців, науковий доробок яких досі часто применшували чи замовчували (до числа таких учених належить Р. Гарасимчук);

- відзначення 100-річного ювілею від дня народження етнолога та мистецтвознавця у 2000 р., з нагоди якого було опубліковано низку ґрунтовних досліджень, спогадів та матеріалів про його життєвий шлях та наукову спадщину;

- публікація монографії Р. Гарасимчука “Народні танці українців Карпат” (2008), якою було введено до наукового обігу до того маловідомі широкому загалу його дослідження 50–60-х років ХХ ст. та забезпечено їхню широкодоступність для сучасних хореологів, мистецтвознавців і етнологів, які дедалі частіше залучають джерельні матеріали та теоретичні висновки вченого до власних досліджень. Завдяки цьому виданню постать Р. Гарасимчук була перетворена із вченого, якого часто лише згадували у переліку кількох найвидатніших особистостей наукового напрямку вивчення народних танців українців (позаяк для багатьох українських фахівців використання його монографії 1939 р. польською мовою було проблемним), на автора, на чийі думки та матеріали покликаються дуже часто, чийі унікальні польові записи та авторитетні твердження використовують у дискусіях як поважний аргумент.

Найважливішим дослідженням про життєвий шлях Р. Гарасимчука та його наукову спадщину є праці Х. Маковецької, професора Р. Кирчіва та академіка С. Павлюка. Проте в них є багато прогалин, а окремі сторінки його біографії потребують більш глибокого дослідження із залученням ширшої джерельної бази. Стосовно ж окремих етапів його біографії, то найоптимальніше вивченим значиться період навчання у Львівському університеті (Р. Тарнавський), захист дисертаційних досліджень у 1939 та 1957 рр. Натомість працю в Етнографічній комісії та Культурно-історичному музеї НТШ 30-х роках етнологічних осередках Львова упродовж 1945–1960-х рр. представлено в публікаціях доволі фрагментарно. Найменш дослідженими досі залишаються його навчання у консерваторії, праці в Етнографічному музеї в період німецької окупації Львова, робота в ІСН у першій половині 50-х років (тоді основою темою його досліджень знову стали народні танці українців, і саме тоді він проводив систематичні дослідження бойківських, лемківських та подільських танців).

З-поміж сучасних дослідників народних танців, які максимально використали матеріали Р. Гарасимчука, насамперед варто виділити праці А. Нагачевського та Н. Марусик. З результатів їхніх наукових студій випливає,

що рукописні та опубліковані праці Р. Гарасимчука розглянуто як носії значного наукового потенціалу й на сучасному етапі.

І що найважливіше, четвертим етапом повернення Р. Гарасимчука в українську науку мала б стати підготовка комплексного монографічного дослідження про його біографію, етнографічну та мистецтвознавчу спадщину, з аналізом досвіду використання сучасними вченими його наукових здобутків на ниві вивчення традиційних танців українців та окреслення перспектив їхнього подальшого використання. Це б значно підвищило ефективність використання його матеріалів сучасними вченими та стало б надійним підґрунтям для подальшого поступу у сфері дослідження українських народних танців.

Список використаної літератури та джерел

1. Арсенич П., Пелипейко І. Дослідники та краєзнавці Гуцульщини. Довідник. Косів : Писаний Камінь, 2002. 280 с.
2. Бібліографія праць наукових співробітників Державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР / уклад. В. О. Гавриленко, Л. С. Худаш ; відп. ред. Ю. Г. Гошко. Львів, 1974. 103 с.
3. Гарасимчук Р. Народні танці українців Карпат. Кн. 1: Гуцульські танці. Львів, 2008. 607 с.
4. Гарасимчук Р. Народні танці українців Карпат. Кн. 2 : Бойківські і лемківські танці. Львів, 2008. 318 с.
5. Гілевич І. Українська етнографічна наука у першому повоєнному десятилітті та польові дослідження Полісся. *Вісник Львівського університету : Серія історична*. Львів, 2008. Вип. 43. С. 34–53.
6. Гілевич І., Тарнавський Р. Гарасимчук Роман Володимир Петрович. *Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка*. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. Т. I : А–К. С. 327–328.
7. Глушко М. Етнографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка у Львові (1898–1940): персональний склад, функції. *Народознавчі студії в Науковому товаристві імені Шевченка (1895–2020)*. Львів, 2022. С. 17–55.
8. Квечко О. Я. Тенденції розвитку бойківського танцю на Прикарпатті кінця ХХ – початку ХХІ ст. *Хореографія ХХІ століття: мистецький та освітній потенціал : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Київ, 15–16 квітня 2016 р.). Київ, 2016. С. 52–56.
9. Кирчів Р. Гарасимчук Роман / Мала енциклопедія українського народознавства. Львів, 2007. С. 705–706.
10. Кирчів Р. Гарасимчук Роман Петрович. *Енциклопедія сучасної України*. Київ, 2006. Т. 5 : Вод–Гн. С. 393.
11. Кирчів Р. Унікальний дослідник. *Народознавчі зошити*. 2000. № 6. С. 1128–1129.
12. Косаковська Л. Проблемне поле дослідження засад української традиційної танцювальної культури у контексті практичного впровадження. *Проблеми кобзарознавства та етноінструментології : матеріали наук.-практ. конф. I-го Міжнар. з'їзду кобзарознавців та етноорганологів ім. М. Будника*

(м. Ірпінь, 13–14 жовтня 2021 р.) : у 2-х кн. Кн. 2 / упоряд. М. Хай. Київ ; Ірпінь, 2022. С. 291–301.

13. Купчинський О. Гарасимчук Роман. *Наукове товариство імені Шевченка* : енциклопедія. Т. 3: Вес–Глин. Київ ; Львів; Тернопіль, 2016. Т. 5: Вод–Гн. С. 493–494.

14. Кушнір В. Музей Наукового товариства ім. Шевченка (1892–1940 рр.). Львів : Ін-т. народознавства НАН України, 2021. 192 с.

15. Маковецька Х. Той, хто “працював з серцем”. *Народознавчі зошити*. 2000. № 6. С. 1117–1127.

16. Марусик Н. Формування науково-методичної бази гуцульської хореології та хореографічної педагогіки. *Вісник Львівського університету : Серія мистецтвознавство*. Львів, 2015. Вип. 16. Ч. 2. С. 161–170.

17. Марусик Н. І. Гуцульська хореографія як складова національних мистецько-культурних процесів кінця XIX–XXI століть : дис. [...] канд. мистецтвознав. за спец. : 26.00.01 “Теорія та історія культури (мистецтвознавство)”. Івано-Франківськ, 2019. 440 с. URL: https://svr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/5/2019/03/dis_Marusyk.pdf

18. Матоліч І. З історії українського мистецтвознавства: становлення, провідні особистості, наукові станови, навчальні заклади, сучасні проблеми : монографія. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2023. 480 с.

19. Моздир М. Вчений-народознавець. *Народознавчі зошити*. 2000. № 6. С. 1114–1116.

20. Нагачевський А. Побутові танці канадських українців. Київ : Родовід, 2001. 188 с.

21. Павлюк С., Кирчів Р. Унікальне дослідження і його автор. *Народні танці українців Карпат*. Кн. 1: Гуцульські танці. Львів, 2008. С. 5–28.

22. Парк української культури у Львові / публікація Христини Маковецької. *Народознавчі зошити*. 2000. № 6. С. 1130–1141.

23. Рецензії на праці Романа Гарасимчука (з родинного архіву вченого) / публікація Христини Маковецької. *Народознавчі зошити*. 2000. № 6. С. 1142–1146.

24. Сабан Л. Доля етнохореологічної спадщини Р. Гарасимчука : матеріали Четвертої конф. дослідників нар. музики червоноруських (галицько-володимирських) та суміж. земель. Львів, 1993. С. 87–89.

25. Сабан Л. Слідами “Гуцульських танців” Р. Гарасимчука. Третя конференція дослідників народної музики червоноруських (галицько-володимирських) та суміжних земель (м. Львів, 1–5 квітня 1992 року). Львів, 1992. С. 103–104.

26. Сапеляк О. Наукова школа Романа Кирчіва. *Роман Кирчів (до 80-річчя від дні народження): Бібліографічний покажчик* / уклад. В. Яблонська. Львів : Інститут народознавства НАН України, 2010. С. 22–28.

27. Скобель Ю. Хореографічна культура лемків як один із важливих чинників вивчення українського народно-сценічного танцю у вищих навчальних закладах мистецького спрямування. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3793/1/Lemkiv%20dance.pdf>

28. Стасько Б., Марусик Н. Роман Гарасимчук та його автентичні “Танці гуцульські” : навч.-метод. посібник. Івано-Франківськ : Прикарп. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2010. 284 с.

29. Тарнавський Р. Кафедра етнології Львівського університету. Класичний період (1910–1947). Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. 236 с.
30. Тарнавський Р. Б. Народознавство у Львівському університеті наприкінці XIX – у першій половині XX ст.: контексти, дискурси, наукові зв'язки : дис. [...] докт. іст. наук. Спеціальності : 07.00.01 – історія України, 07.00.05 – етнологія. Львів, 2020. 550 с. URL: <http://surl.li/zczo>.
31. Тимчула А. В. Народні танці лемків у родинно-побутовій обрядовості. *Хореографія XXI століття: мистецький та освітній потенціал* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15–16 квітня 2016 р.). Київ, 2016. С. 106–110.
32. Harasymczuk R. W. Tance Huculskie. Lwów, 1939. 304 s.

References

1. Arsenych, P., Pelypeyko, I. (2002). Doslidnyky ta kraieznavtsi Hutsulshchyny. Dovidnyk [Researchers and local historians of the Hutsul region. Directory]. Kosiv: Pysanyi Kamin [in Ukrainian].
2. Bibliohrafiia prats naukovykh spivrobotnykiv Derzhavnoho muzeiu etnografii ta khudozhnoho promyslu AN URSR. (1974) [Bibliography of works by researchers of the State Museum of Ethnography and Crafts of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR] / uklad. V. O. Havrylenko, L. S. Khudash; vidp. red. Yu. H. Hoshko. Lviv [in Ukrainian].
3. Harasymchuk, R. (2008). Narodni tantsi ukraintsiv Karpat. Kn. 1: Hutsulski tantsi [Folk dances of the Ukrainians of the Carpathians. Book 1: Hutsul dances]. Lviv [in Ukrainian].
4. Harasymchuk, R. (2008). Narodni tantsi ukraintsiv Karpat. Kn. 2: Boikivski i lemktivski tantsi [Folk dances of the Ukrainians of the Carpathians. Book 2: Boyko and Lemko dances]. Lviv [in Ukrainian].
5. Hilevych, I. (2008). Ukrainska etnografichna nauka u pershomu poviennomu desiatiylitti ta polovi doslidzhennia Polissia [Ukrainian ethnology in a post-war decade and the field exploration of Polissia]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii istorichna*. Lviv, 43, 34–53 [in Ukrainian].
6. Hilevych, I., Tarnavskyi, R. (2011). Harasymchuk Roman Volodymyr Petrovych [Harasymchuk Roman Volodymyr Petrovych]. *Encyclopedia. Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka. T. I: A–K*. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 327–328 [in Ukrainian].
7. Hlushko, M. (2022). Etnografichna komisiia Naukovoho tovarystva imeni Shevchenka u Lvovi (1898–1940): personalnyi sklad, funksi [The Ethnographic Commission of the Shevchenko Scientific Society in Lviv (1898–1940): personnel, functions]. *Hlushko M. Narodoznavchi studii v Naukovomu tovarystvi imeni Shevchenka (1895–2020) [Ethnographic Studies at Shevchenko Scientific Society: articles and materials]*. Lviv, 17–55 [in Ukrainian].
8. Kvetsko, O. Ya. (2016). Tendentsii rozvytku boikivskoho tantsiu na Prykarpatti kintsia XX – pochatku XXI st. [Trends in the development of Boyko dance in the Carpathian region in the late 20th – early 21st centuries]. *Khoreohrafiia XXI stolittia: mystetskyi ta osvithii potentsial: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Kyiv, 15–16 kvitnia 2016 r.)*. Kyiv, 52–56 [in Ukrainian].

9. Kyrchiv, R. (2007). Harasymchuk Roman [Harasymchuk Roman]. *Mala entsyklopediia ukrainskoho narodoznavstva*. Lviv, 705–706 [in Ukrainian].

10. Kyrchiv, R. (2006). Harasymchuk Roman Petrovych [Harasymchuk Roman Petrovych]. *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy. T. 5. Vod–Hn*. Kyiv, 393 [in Ukrainian].

11. Kyrchiv, R. (2000). Unikalnyi doslidnyk [The Unique Researcher]. *Narodoznavchi zoshyty*, 6, 1128–1129 [in Ukrainian].

12. Kosakovska, L. (2022). Problemne pole doslidzhennia zasad ukrainskoi tradytsiinoi tantsiuvalnoi kultury u konteksti praktychnoho vprovadzhennia [Problem field of research on the foundations of Ukrainian traditional dance culture. In the context of practical implementation]. *Problemy kobzaroznavstva ta etnoinstrumentolohii: materialy nauk.-prakt. Konf. I-ho Mizhnar. zizdu kobzaroznavtsiv ta etnoorhanolohiv im. M. Budnyka (Irpın, 13–14 zhovtnia 2021 r.). U 2-kh kn. Kn. 2 / uporiadk. M. Khai*. Kyiv; Irpin, 291–301 [in Ukrainian].

13. Kupchynskyi, O. (2016). Harasymchuk Roman [Harasymchuk Roman]. *Naukove tovarystvo imeni Shevchenka: entsyklopediia. T. 3: Ves–Hlyn*. Kyiv; Lviv; Ternopil, 493–494 [in Ukrainian].

14. Kushnir, V. (2021). Muzei Naukovoho tovarystva im. Shevchenka (1892–1940 rr.) [The museum of Shevchenko Scientific Society (1892–1940)]. Lviv: Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy [in Ukrainian].

15. Makovets'ka, Kh. (2000). Toi, khto “pratsiuvav z sertsom” [The one who “Worked with his Heart”]. *Narodoznavchi zoshyty*, 6, 1117–1127 [in Ukrainian].

16. Marusyk, N. (2015). Formuvannia naukovo-metodychnoi bazy hutsulskoi khoreolohii ta khoreohrafichnoi pedahohiky [Forming scientific and methodological basis hutsul choreologic pedagogy and choreography]. *Visnyk Lvivskoho universytetu: Seriia mystetstvoznnavstvo*. Lviv, 16 (chast. 2), 161–170 [in Ukrainian].

17. Marusyk, N. I. (2019). Hutsulska khoreohrafiia yak skladova natsionalnykh mystetsko-kulturnykh protsesiv kintsia XIX–XXI stolit [Guzul choreography as a component of art-cultural processes the end of XIX–XXI centuries]: dys. [...] kand. myst. Spets. 26.00.01 “Teoriia ta istoriia kultury (mystetstvoznnavstvo)”. Ivano-Frankivsk. Retrieved from: https://svr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/5/2019/03/dis_Marusyk.pdf [in Ukrainian].

18. Matolich, I. (2023). Z istorii ukrainskoho mystetstvoznnavstva: stanovlennia, providni osobystosti, naukovi stanovy, navchalni zaklady, suchasni problemy: monohrafiia [From the history of Ukrainian art criticism: formation, leading personalities, scientific classes, educational institutions, modern problems: monograph]. Ivano-Frankivsk: Symfoniia forte [in Ukrainian]

19. Mozdyr, M. (2000). Vchenyi-narodoznavets [The Scholar-ethnologist]. *Narodoznavchi zoshyty*, 6, 1114–1116 [in Ukrainian].

20. Nahachevskiy, A. (2001). Pobutovi tantsi kanadskykh ukrainsiv [Folk dances of Canadian Ukrainians]. Kyiv: Rodovid [in Ukrainian].

21. Pavlyuk, S., Kyrchiv, R. (2008). Unikalne doslidzhennia i yoho avtor [A unique study and its author]. *Harasymchuk, R. Narodni tantsi ukrainsiv Karpat. Kn. 1: Hutsulski tantsi*. Lviv, A unique study and its author. *Harasymchuk, R. Folk dances of Ukrainians of the Carpathians*. Book 1: Hutsul dances, 5–28. Lviv: Institute of Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].

22. Park ukraïnskoï kultury u Lvovi. (2000). / publikatsiia Khrystyny Makovetskoi. *Narodoznavchi zoshyty*, 6, 1130–1141 [in Ukrainian].
23. Retsenzii na pratsi Romana Harasymchuka (z rodynnoho arkhivu vchenoho). (2000). [Reviews of Roman Harasymchuk's Works (From the Scientist's Family Archive)] / publikatsiia Khrystyny Makovetskoi. *Narodoznavchi zoshyty*, 6, 1142–1146 [in Ukrainian].
24. Saban, L. (1993). Dolia etnokhoreolohichnoi spadshchyny R. Harasymchuka [The fate of R. Garasymchuk's ethnochoreological heritage]. *Chetverta konferentsiia doslidnykiv narodnoi muzyky chervonoruskykh (halytsko-volodymyrskykh) ta sumizhnykh zemel: materialy*. Lviv, 87–89 [in Ukrainian].
25. Saban, L. (1992). Slidamy "Hutsulskykh tantsiv" R. Harasymchuka [In the footsteps of "Hutsul Dances" by R. Harasymchuk]. *Tretia konferentsiia doslidnykiv narodnoi muzyky chervonoruskykh (halytsko-volodymyrskykh) ta sumizhnykh zemel (Lviv, 1–5 kvitnia 1992 roku): materialy*. Lviv, 103–104 [in Ukrainian].
26. Sapeliak, O. (2010). Naukova shkola Romana Kyrchiva [Roman Kyrchiv Scientific School]. *Roman Kyrchiv (do 80 richchia vid dni narodzhennia): Bibliohrafichnyi pokazhchyk / uklad. V. Yablonska*. Lviv: Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy, 22–28.
27. Skobel, Yu. Khoreohrafichna kultura lemkiiv yak odyin iz vazhlyvykh chynnykiv vyvchennia ukraïnskoho narodno-stsenichnoho tantsiu u vyshchykh navchalnykh zakladakh mystetskoho spriamuvannia [Choreographic culture of Lemkos as one of the important factors in the study of Ukrainian folk stage dance in higher educational institutions of the artistic direction]. Retrieved from <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3793/1/Lemkiv%20dance.pdf> [in Ukrainian].
28. Stasko, B., Marusyk, N. (2010). Roman Harasymchuk ta yoho avtentychni "Tantsi hutsulski": navch.-metod. posibnyk [Roman Harasymchuk and his authentic "Hutsul Dances": teaching and methodical manual]. Ivano-Frankivsk: Prykarpatskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stefanyka [in Ukrainian].
29. Tarnavskiy, R. (2016). Kafedra etnolohii Lvivskoho universytetu. Klasychnyi period (1910–1947) [Department of Ethnology of Lviv University. Classical period (1910–1947)]. Lviv: Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
30. Tarnavskiy, R. (2020). Narodoznavstvo u Lvivskomu universyteti naprykintsi XIX – u pershii polovyni XX st.: konteksty, dyskursy, naukovy zviazky [Folk Studies at Lviv University in the late 19th – first half of the 20th century: contexts, discourses, scientific connections]: dys. [...] dokt. ist. nauk. Spetsialnosti: 07.00.01 – istoriia Ukrainy, 07.00.05 – etnolohiia. Lviv. Retrieved from <http://surl.li/zczo> [in Ukrainian].
31. Tymchula, A. V. (2016). Narodni tantsi lemkiiv u rodynno-pobutovii obriadovosti [Lemko folk dances in family and everyday rituals]. *Khoreohrafiia XXI stolittia: mystetskyi ta osvithni potentsial: Materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Kyiv, 15–16 kvitnia 2016 r.)*. Kyiv, 106–110 [in Ukrainian].
32. Harasymczuk, R. W. (1939). Tance Huculskie [Hutsul Dances]. Lwów [in Polish].

**THE LIFE PATH, ART-HISTORICAL, AND ETHNOLOGICAL LEGACY
OF ROMAN HARASYMCHUK (1900–1976):
A HISTORIOGRAPHICAL REVIEW**

Valentyn LIASHENKO

*Ivan Franko National University of Lviv,
Department of Directing and Choreography,
18 Valova Street, Lviv, Ukraine, 79008
e-mail: Valentyn.Liashenko@lnu.edu.ua*

For the first time, this article provides a comprehensive analysis of the historiography concerning the life path and scholarly legacy of the ethnologist and art historian Roman Harasymchuk (1900–1976) from the 1990s to the early 2020s. Such an analysis is essential because without it, it is difficult to envision both further specialized research on this prominent figure of Ukrainian scholarship and the use of his extensive factual and theoretical material in contemporary academic works, primarily in the field of researching Ukrainian folk dances. *The aim of the study* is to determine a comprehensive analysis of specialized academic articles, monographs, and encyclopedic publications where information about the figure of R. Harasymchuk is presented, including his scholarly legacy or materials about him that are integrated into a broader academic scope.

In forming *the research task and based on the conducted analysis* of academic publications, the author identifies specific stages in the study of the scholar's biography and academic contribution in the fields of ethnology and art studies. The article also examines the factors that encouraged the growing interest in this remarkable personality among contemporary Ukrainian scholars of various profiles while analyzing the state of research into particular stages of Harasymchuk's life and his various scholarly interests. *The research methodology* is based on the principles of objectivity, comprehensiveness, and historicism during the analysis of publications, the clarification of certain factors, and the identification of specific trends. Furthermore, the study utilizes the comparative-typological method and the method of component analysis to determine further prospects and specific tasks in studying the scholar's biography and academic heritage.

The scientific novelty of the study lies in the fact that it identifies three key stages for the return of the scholar's name and his legacy to modern Ukrainian academia and clarifies the factors that determined the possibility of such development. It is shown that the most detailed characteristics of his biography appear in the articles by Kh. Makovetska, R. Kyrchiv, and S. Pavlyuk. Despite the wide range of the scholar's interests, the central place in his studies is given to folk dances, and accordingly, the attention of contemporary researchers is focused primarily on this aspect of his legacy. Among the works where Harasymchuk's materials on folk dances are used as a valuable source for comparative studies, the monograph by A. Nahachewsky on the social dances of Ukrainians in Canada and the works by N. Marusyk are specifically highlighted. The author demonstrates that the comprehensive use of R. Harasymchuk's scholarly legacy in modern studies is impossible without a thorough investigation of his life path. Based on a detailed description of the historiography, the article outlines the primary tasks for studying his life and legacy, which ultimately involve the preparation of a comprehensive monographic study.

Keywords: choreographic culture, folk dances, Roman Harasymchuk, ethnology, artstudies, historiography, biographistics.

Стаття надійшла до редколегії 29.09.2025 р.

Прийнята до друку 24.11.2025 р.